Шматмоўная кампетэнцыя

здольнасць ідэнтыфікаваць, разумець, выражаць, ствараць і інтэрпрэтаваць паняцці, пачуцці, факты і меркаванні на роднай мове і іншых мовах у вуснай і пісьмовай формах, выкарыстоўваючы візуальны, аўдыя-/ гукавы і лічбавы матэрыял у розных сферах і кантэкстах; карыстацца рознымі мовамі для камунікацыі і з'яўляцца правадніком паміж рознымі мовамі і сродкамі масавай інфармацыі ў шырокім спектры сацыяльных і культурных кантэкстаў у залежнасці ад патрэб і жаданняў чалавека. Гэта кампетэнцыя мае на ўвазе не толькі веданне граматыкі, лексікі і правіл мовы, але і разуменне культурных аспектаў, звязаных з рознымі мовамі. У выніку шматмоўная кампетэнцыя дапамагае асобе эфектыўна самарэалізавацца ў шматмоўным свеце, падтрымліваць узаемадзеянне ў розных культурных кантэкстах, што важна ў сучасным глабалізаваным грамадстве.
Мовы – гэта не толькі сродак камунікацыі, але і носьбіт культуры і ідэнтычнасці. Шматмоўная кампетэнцыя спрыяе міжкультурнаму паразуменню, памяньшае бар'еры ў зносінах паміж рознымі народамі і супольнасцямі.

Складнікі шматмоўнай кампетэнцыі – базавыя веды, навыкі і стаўленне/каштоўнасці.
Веды

- пра слоўнікавыя адзінкі і базавую граматыку розных моў;
- пра асноўныя віды мастацкіх і публіцыстычных тэкстаў;
- пра асноўныя асаблівасці розных стыляў мовы і камунікатыўных сітуацый.
- пра грамадскія ўмовы, культурны аспект і варыятыўнасць моў.

Веды ўключаюць лінгвістычныя асновы, такія як граматыка, лексіка і фанетыка моў, а таксама веды пра культуры, якія звязаны з гэтымі мовамі. А таксама разуменне таго, як мовы функцыянуюць і як выкарыстоўваюцца ў розных кантэкстах, у тым ліку на ўзроўні міжкультурнай камунікацыі.

Навыкі

- разумець вусныя паведамленні, пачынаць, працягваць і завяршаць размову, а таксама чытаць, разумець і складаць пісьмовыя паведамленні на розных узроўнях валодання мовамі і ў залежнасці ад індывідуальных патрэб;
- здольнасць ужываць моўныя веды, у тым ліку чытаць, пісаць, слухаць і гаварыць на розных мовах;
- навыкі пераключэння паміж мовамі ў залежнасці ад сітуацыі, моўнага асяроддзя або патрабаванняў камунікацыі;
- выкарыстоўваць рэсурсы і вывучаць мовы таксама ў нефармальнай форме ў рамках бесперапыннага навучання.

Стаўленне/каштоўнасці

- павага да культурнай і моўнай разнастайнасці, інтарэс і зацікаўленасць рознымі мовамі і міжкультурнай камунікацыяй, пазітыўнае стаўленне да вывучэння і выкарыстання розных моў;
- павага да асобы кожнага чалавека, нягледзячы на яго ўзровень валодання мовай, у тым ліку павага да роднай мовы асоб, якія належаць да меншасцей і/ці маюць міграцыйнае паходжанне, а таксама павага да дзяржаўнай мовы (мовам) краіны.

	Пачатковая (1-4 класы)	Базавая (5-9 класы)	Сярэдняя (10-11 класы)
Веды	**1. Асноўная лексіка і граматыка**: ● ведае базавы слоўнікавы запас і простыя граматычныя структуры роднай мовы, мовы навучання (калі яна адрозніваецца ад роднай) ды першай замежнай мовы; ● можа выкарыстоўваць базавыя словы і фразы ў паўсядзённых сітуацыях, разумець і ствараць простыя сказі на кожнай з гэтых моў. **2. Фанетычныя асновы**: ● ведае, як правільна вымаўляць гукі, словы і простыя фразы на роднай мове, а таксама на іншых мовах, якія вывучаюцца (мова навучання (калі яна адрозніваецца ад роднай) і першая замежная мова). Гэта ўключае развіццё слыхавой дысцыпліны для распазнання розных гукаў і правільнай артыкуляцыі ў моўнай практыцы. Асаблівая ўвага павінна надавацца розніцы ў фанетычных асаблівасцях гэтых моў, каб дзеці маглі правільна іх адрозніваць і выкарыстоўваць. **3. Засваенне паняццяў**: ● разумее простыя паняцці і тэмы, з якімі дзеці сутыкаюцца ў паўсядзённым жыцці (напрыклад, сям'я, школа, прырода, вольны час). Гэта ўключае засваенне адпаведных лексічных адзінак і паняццяў на ўсіх мовах. Такі падыход дазволіць дзецям лепш арыентавацца ў розных мовах і культурных кантэкстах, фарміруючы шырэйшае разуменне свету.	**1. Пашыраная лексіка і граматыка**: ● **Родная мова (беларуская)**: валодае пашыраным слоўнікавым запасам і разуменнем складаных граматычных канструкцый, уключаючы сінтаксіс, марфалогію і стылістыку беларускай мовы. Гэта ўключае веды пра ўжыванне рознага роду слоў (назоўнікаў, прыметнікаў, дзеясловаў і г.д.) у залежнасці ад кантэксту. ● **Мова навучання (калі адрозніваецца ад роднай)**: ведае лексіку і граматыку мовы навучання, якая дазваляе разумець і выкарыстоўваць яе ў акадэмічным кантэксце, уключаючы напісанне тэкстаў, удзел у дыскусіях і разгляд вучэбных матэрыялаў. ● **Замежныя мовы**: мае веды базавай і пашыранай лексікі і граматыкі на замежнай мове (напрыклад, англійскай або іншай замежнай мове), якая дазваляе камунікаваць у розных кантэкстах, уключаючы паўсядзённыя размовы і навучальныя сітуацыі. **2. Фанетыка і арфаэпія**: ● **Родная мова**: правільна вымаўляе гукі, разумее інтанацыі, акцэнт і рытм роднай мовы, а таксама асновы арфаэпіі і акцэнталогіі. ● **Мова навучання**: мае веды пра фанетычныя асаблівасці мовы навучання, умее правільна	**1.Паглыбленае веданне граматыкі і сінтаксісу**: ● ведае граматычныя правілы і сінтаксічныя структуры роднай мовы, мовы навучання і замежных моваў. ● здольны аналізаваць складанаскладаныя і складаназалежныя сказы, разумее адрозненні ў граматычных структурах розных моваў. **2.Развіты слоўнікавы запас і паняційны апарат**: ● валодае шырокім слоўнікавым запасам, уключаючы лексіку спецыялізаваных галін ведаў, як на роднай мове, так і на замежных мовах. ● знаёмы з ідыяматычнымі выразамі, фразеалагізмамі і вобразнымі выказваннямі, разумее культурны кантэкст іх выкарыстання. **3.Веды па стылістыцы і рэгістры мовы**: ● разумее асаблівасці розных стыляў маўлення (афіцыйны, нефармальны, акадэмічны, публіцыстычны і г.д.) на розных мовах і можа ўжываць адпаведны стыль у залежнасці ад сітуацыі. ● ведае пра адрозненні ў рэгістрах мовы і здольны адаптаваць сваю мову ў залежнасці ад аўдыторыі і кантэксту. **4.Фанетычныя і арфаэпічныя нормы**: ● валодае правільным вымаўленнем гукаў, інтанацыйнымі ўзорамі і арфаэпічнымі нормамі на роднай і замежных мовах. ● ведае пра адрозненні ў вымаўленні і націску ў залежнасці ад мовы і можа свядома працаваць над удасканаленнем вымаўлення. **5.Культурныя і міжкультурныя веды**:

	4. Культурныя аспекты: ● ведае асновы культурных традыцый і нормаў, звязаных з мовамі, якія вывучаюцца, праз казкі, песні, гульні і іншыя формы актыўнасці. Гэта спрыяе развіццю павагі да культурнай разнастайнасці і разумення культурных адрозненняў. Удзел у традыцыйных і культурных актыўнасцях на трох мовах дапаможа дзецям зразумець і ацаніць культурныя асаблівасці кожнай з моў, што ў сваю чаргу ўмацуе іх шматмоўную кампетэнцыю.	вымаўляць гукі і выконваць арфаэпічныя нормы. ● **Замежныя мовы**: мае базавыя і(альбо) пашыраныя веды фанетычных асаблівасцей вывучаемых замежных моў, уключаючы правільнае вымаўленне гукаў, акцэнт, інтанацыю і рытм. **3. Стылістыка і жанры тэкстаў**: ● **Родная мова**: ведае розныя стылістычныя ўзроўні мовы (афіцыйна-дзелавы, навуковы, публіцыстычны, гутарковы і інш.), разумее асаблівасці кожнага стылю і жанру (эсэ, артыкул, рэцэнзія і інш.), умее адрозніваць і выкарыстоўваць іх у адпаведнасці з камунікатыўнай сітуацыяй. ● **Мова навучання**: разумее асаблівасці жанраў тэкстаў і стыляў, якія выкарыстоўваюцца ў мове навучання, і можа прымяняць гэтыя веды на практыцы. ● **Замежныя мовы**: мае уяўленне пра асноўныя жанры тэкстаў і стылі ў замежнай мове, разумее іх асаблівасці і можа ствараць простыя тэксты ў розных жанрах. **4. Асновы міжкультурнай камунікацыі**: ● **Родная і мова навучання**: разумее культурныя і сацыяльныя нормы, традыцыі і звычаі, якія звязаны з роднай мовай і мовай навучання, умее распазнаваць і адрозніваць асаблівасці камунікацыі ў гэтых мовах у розных сацыяльных кантэкстах.	● валодае ведамі пра культурныя традыцыі, гісторыю і асаблівасці краін, мовы якіх вывучаюцца. ● разумее міжкультурныя адрозненні і іх уплыў на камунікацыю, што дазваляе пазбягаць культурных бар'ераў і стэрэатыпаў. **6.Веды па перакладзе і міжмоўнай камунікацыі**: ● знаёмы з асноўнымі прынцыпамі перакладу і міжмоўнай камунікацыі, разумее, як адаптаваць тэксты і паведамленні для розных моўных асяроддзяў. ● здольны распазнаваць і пераадольваць магчымыя цяжкасці пры перакладзе і адаптацыі інфармацыі на розных мовах. **7.Веды пра сродкі масавай інфармацыі і лічбавую камунікацыю на розных мовах**: ● ведае пра асаблівасці камунікацыі праз розныя медыя і платформы на розных мовах, разумее, як выкарыстоўваць моўныя рэсурсы для атрымання і перадачы інфармацыі ў лічбавай прасторы. ● валодае навыкамі крытычнага аналізу кантэнту ў СМІ на розных мовах, можа адрозніваць надзейныя крыніцы ад ненадзейных..

		● **Замежныя мовы**: мае базавыя веды пра культурныя асаблівасці краін, дзе размаўляюць на вывучаемых замежных мовах, разумее іх уплыў на камунікацыю і можа адаптавацца да гэтых асаблівасцей у працэсе зносін. **5.Асновы лексікаграфіі і карыстанне рэсурсамі**: ● **Родная, мова навучання і замежныя мовы**: умее выкарыстоўваць слоўнікі, даведнікі і іншыя лексікаграфічныя рэсурсы для пашырэння слоўнікавага запасу і правільнага выкарыстання лексічных адзінак у розных кантэкстах. Гэта ўключае разуменне, як шукаць неабходную інфармацыю і карыстацца рознымі тыпамі слоўнікаў (тлумачальны, перакладны, арфаграфічны і інш.). **6.Граматычныя нормы і правілы**: ● **Родная і мова навучання**: валодае ведамі пра граматычныя нормы роднай мовы і мовы навучання, уключаючы правілы правапісу, марфалогіі і сінтаксісу, і ўмее прымяняць гэтыя правілы ў моўнай практыцы. ● **Замежныя мовы**: мае базавыя і(альбо) пашыраныя веды граматыкі замежных моў, разумее агульныя правілы і асаблівасці граматычнага ладу гэтых моў, умее канструяваць правільныя граматычныя структуры ў розных камунікатыўных сітуацыях.	

Навыкі	1. **Разуменне вуснай мовы**: ● умее ўспрымаць і разумець простыя вусныя інструкцыі, апісанні, апавяданні і пытанні на роднай мове, мове навучання (калі яна адрозная ад роднай мовы) і першай замежнай мове. Гэта ўключае здольнасць слухаць і вылучаць ключавую інфармацыю з простых тэкстаў, якія прагучалі ад настаўніка або іншых вучняў. Напрыклад, дзеці павінны разумець, калі ім кажуць: "Адкрыйце кнігу", "Напішыце сваё імя", "Што ты зрабіў учора?", і здольнасць адказаць або выканаць інструкцыі. Гэты навык таксама ўключае разуменне простых дыялогаў і апавяданняў, якія выкарыстоўваюцца на занятках або ў штодзённым жыцці, што дапамагае дзецям лепш арыентавацца ў моўнай прасторы і розніцы паміж мовамі. **2.Гутарковыя навыкі**: ● умее фарміраваць і выказваць простыя фразы і кароткія рэплікі ў розных камунікатыўных сітуацыях. Гутарковыя навыкі ўключаюць уменне вітацца, задаваць простыя пытанні, адказваць на іх, выказваць свае базавыя патрэбы або жаданні, напрыклад, "Прывітанне!", "Як цябе завуць?", "Дай мне, калі ласка, ручку", "Я люблю чытаць кнігі". Важна, каб дзеці маглі свабодна і ўпэўнена выкарыстоўваць гэтыя навыкі на ўсіх мовах, якія яны вывучаюць. Таксама навучэнцы павінны навучыцца падтрымліваць простую размову, выкарыстоўваючы знаёмыя фразы і выразы, што дапамагае развіваць упэўненасць у сябе і падрыхтоўвае да	**1. Разуменне вуснай мовы**: ● **Родная мова (беларуская)**: разумее больш складаныя вусныя паведамленні, уключаючы дэталёвыя інструкцыі, апісанні, гісторыі і дыскусіі. ● **Мова навучання**: разумее вучэбны матэрыял, які прадстаўлены на мове навучання, уключаючы лекцыі, аповеды і дыскусіі па розных прадметах. ● **Замежныя мовы**: разумее асноўныя і складаныя паведамленні, апісанні і інструкцыі на замежнай мове, уключаючы тэмы, якія абмяркоўваюцца ў класе. 1. **Гутарковыя навыкі**: ● **Родная мова**: умее выразна і дакладна выказваць свае думкі ў розных камунікатыўных сітуацыях, уключаючы апісанне, аргументацыю і абмеркаванне. ● **Мова навучання**: умее удзельнічаць у дыскусіях, задаваць пытанні, выражаць свае думкі і аргументы, а таксама рэагаваць на каментары іншых. ● **Замежныя мовы**: умее ствараць кароткія і складаныя паведамленні, удзельнічаць у простых дыскусіях, а таксама выказваць свае погляды і ідэі. 2. **Чытанне**: ● **Родная мова**: валодае навыкамі чытання розных тэкстаў, уключаючы літаратурныя творы, навуковыя і інфармацыйныя тэксты, уменне знаходзіць і аналізаваць інфармацыю.	**1. Разуменне вуснай мовы і аўтэнтычных матэрыялаў:** здольны разумець складаныя аўтэнтычныя тэксты, якія ўключаюць не толькі інфармацыйныя, але і эмацыйныя і метафарычныя элементы. Гэта могуць быць лекцыі, навуковыя прэзентацыі, дыскусіі, а таксама медыя-матэрыялы, фільмы, падкасты, інтэрв'ю на замежнай мове. **2. Гутарковыя навыкі і навыкі дыскусіі:** умее ўдзельнічаць у складаных дыскусіях, выразна і ўпэўнена выказваць сваю пазіцыю, падтрымліваць аргументацыю, весці перамовы і ўдзельнічаць у дэбатах; здольны выкарыстоўваць моўныя стратэгіі для падтрыманння дыялогу, улічваючы розныя пункты гледжання і адрозненні ў моўнай ці культурнай практыцы. **3. Чытанне і аналіз тэкстаў рознай складанасці:** ● можа чытаць і аналізаваць складаныя тэксты розных жанраў і тэматык (навуковыя артыкулы, літаратурныя творы, публіцыстычныя матэрыялы) на розных мовах; ● умее інтэрпрэтаваць і крытычна ацэньваць інфармацыю, звяртаць увагу на тон, стыль, культурныя канатацыі, а таксама здольны вызначыць асноўныя і другасныя думкі аўтара. **4. Пісьмо і стварэнне складаных тэкстаў:**

	больш складаных камунікатыўных сітуацый у будучыні. 2. **Чытанне**: ● умее чытаць простыя тэксты, апавяданні з малюнкамі, кароткія апісанні або азначэнні на роднай мове, мове навучання і першай замежнай мове; ● умее чытаць і разумець тэксты, якія змяшчаюць простую лексіку і граматычныя структуры, развіваючы пры гэтым здольнасць пазнаваць новыя словы і паняцці. Напрыклад, дзеці могуць чытаць кароткія апавяданні, дзе прасцейшыя словы суправаджаюцца малюнкамі, што дапамагае ім лепш разумець тэкст. У працэсе чытання дзеці таксама вучацца пазнаваць і выкарыстоўваць новыя словы і фразы, пашыраючы такім чынам свой слоўнікавы запас і развіваючы агульную моўную кампетэнцыю. 3. **Пісьмо**: ● навыкі пісьма простых слоў і фраз на роднай мове, мове навучання і першай замежнай мове. На гэтым этапе дзеці вучацца распазнаваць літары і іх правільнае напісанне, ствараць простыя словы і фразы, такія як "дом", "кот", "я іду ў школу", "добры дзень". Важна, каб дзеці маглі пісаць простыя паведамленні, як на ўроку, так і ў паўсядзённым жыцці, напрыклад, падпісваць малюнкі або пісаць кароткія нататкі. Развіццё навыкаў пісьма ўключае паступовае фарміраванне здольнасці да правільнага напісання і выкарыстання моўных канструкцый у адпаведнасці з правіламі граматыкі і арфаграфіі кожнай мовы.	● **Мова навучання**: умее чытаць і разумець вучэбныя тэксты, артыкулы, дакументы і іншую літаратуру на мове навучання. ● **Замежныя мовы**: умее чытаць і разумець простыя і сярэдняга ўзроўню тэксты на замежнай мове, уключаючы апавяданні, артыкулы і інструкцыі. 3. **Пісьмо**: ● **Родная мова**: умее пісаць тэксты розных жанраў, уключаючы эсэ, рэфераты, лісты, улічваючы граматычныя і стылістычныя нормы. ● **Мова навучання**: умее складаць вучэбныя пісьмовыя працы, апісанні, сачыненні і дысертацыі на мове навучання. ● **Замежныя мовы**: умее пісаць простыя і больш складанымі тэксты на замежнай мове, уключаючы асабістыя лісты, паведамленні і асноўныя дакументы. 4. **Уменне выкарыстоўваць рэсурсы для вывучэння моў**: **Родная, мова навучання і замежныя мовы**: умее карыстацца слоўнікамі, граматычнымі даведнікамі, інтэрнэт-рэсурсамі і іншымі матэрыяламі для пашырэння свайго слоўнікавага запасу і паляпшэння моўных навыкаў. 5. **Граматычныя навыкі**: ● **Родная мова**: валодае ведамі пра складаныя граматычныя структуры, правілы правапісу і сінтаксісу, умее ўжываць іх на практыцы. ● **Мова навучання**: разумее граматычныя нормы і правілы мовы навучання, умее ўжываць іх у вучэбных і камунікатыўных сітуацыях.	● валодае навыкамі напісання складаных тэкстаў на розных мовах: эсэ, навуковыя рэфераты, справаздачы, лісты і г.д.; ● умее фармуляваць думкі лагічна і паслядоўна, падбіраць адпаведныя стылістычныя і моўныя сродкі, а таксама выконваць правілы афармлення і цытавання. **5. Міжкультурная камунікацыя:** ● здольны эфектыўна камунікаваць у міжкультурных кантэкстах, разумеючы культурныя асаблівасці і нормы, а таксама адаптуючы сваё маўленне і паводзіны ў адпаведнасці з імі; ● валодае навыкамі міжкультурнага пасярэдніцтва, умеючы тлумачыць і перадаваць культурныя асаблівасці і звычаі розных народаў. **6. Пераклад і інтэрпрэтацыя:** ● здольны перакладаць і інтэрпрэтаваць тэксты і вусныя выказванні з адной мовы на іншую, захоўваючы сэнс, стыль і тон арыгінала; ● можа выкарыстоўваць гэтыя навыкі ў розных жыццёвых і навучальных сітуацыях, забяспечваючы дакладную і адэкватную камунікацыю. **7. Самастойнае вывучэнне моў:** ● развівае здольнасць самастойна вывучаць новыя мовы або паляпшаць існуючыя веды праз выкарыстанне розных рэсурсаў, уключаючы электронныя платформы, слоўнікі, праграмы для вывучэння моў;

	Гэтыя навыкі фарміруюць базіс для далейшага ўдасканалення шматмоўнай кампетэнцыі і падрыхтоўваюць дзяцей да больш складанага моўнага ўзаемадзеяння на наступных узроўнях адукацыі.	• **Замежныя мовы**: валодае асноўнымі граматычнымі канструкцыямі замежных моў, умее будаваць правільныя граматычныя структуры. 6. **Навыкі пераключэння паміж мовамі**: **Родная, мова навучання і замежныя мовы**:умее эфектыўна пераключацца паміж рознымі мовамі ў залежнасці ад камунікатыўнай сітуацыі і патрэб, выкарыстоўваць мовы для дасягнення канкрэтных мэтаў. 7. **Крытычнае мысленне і аналіз**: **Родная, мова навучання і замежныя мовы**: умее аналізаваць і інтэрпрэтаваць інфармацыю з розных крыніц на ўсіх вывучаемых мовах, разумець і крытычна ацэньваць тэксты і паведамленні. Гэтыя навыкі дазваляюць вучням эфектыўна выкарыстоўваць родную мову, мову навучання і замежныя мовы ў вучэбных і паўсядзённых сітуацыях, а таксама спрыяюць развіццю іх шматмоўнай кампетэнцыі.	• умее ацэньваць уласны прагрэс і ўносіць карэктывы ў навучальны працэс. Гэтыя навыкі дапамагаюць вучню стаць больш упэўненым і кампетэнтным у шматмоўным свеце, рыхтуюць яго да далейшай адукацыі, працы і міжкультурнага ўзаемадзеяння.
Каштоўнасці/ стаўленні	**1. шануе моўную і культурную разнастайнасць**: • шануе і выяўляе павагу да розных моў і культур, разумее, што кожная мова мае сваю ўнікальную каштоўнасць; • разумее, што мовы могуць адрознівацца, але ўсе яны важныя для зносін і самавыяўлення розных людзей.	• **шануе** культурную разнастайнасць і разумее значэнне моў для захавання культурнай спадчыны. • **паважае** людзей з розным моўным і культурным паходжаннем, лічыць, што кожная мова мае роўную каштоўнасць. • **цэніць** міжкультурную камунікацыю і імкнецца да ўзаемаразумення паміж людзьмі розных нацыянальнасцей.	1. **шануе культурную разнастайнасць**: • разумее значэнне культурных адрозненняў і праяўляе цікавасць да розных культурных традыцый і звычаяў. • з павагай ставіцца да людзей, якія размаўляюць на іншых мовах, і падтрымлівае міжкультурныя сувязі. 2. **адносіцца да вывучэння моў як да каштоўнай і цікавай дзейнасці**:

	2. праяўляе цікавасць да вывучэння новых моў і культур: выяўляе актыўны інтарэс да вывучэння іншых моў і культур, задае пытанні, імкнецца даведацца новае і з задавальненнем удзельнічае ў моўных і культурных актыўнасцях (гульнях, тэатральных пастаноўках, спевах і інш.). **3. паважае людзей незалежна ад іх моўнай і культурнай прыналежнасці**: ● адносіцца да ўсіх людзей з павагай, незалежна ад таго, на якой мове яны размаўляюць або якой культуры належаць; ● не насмяхаецца з таго, хто размаўляе з акцэнтам або робіць памылкі на незнаёмай мове. **4. праяўляе гатоўнасць супрацоўнічаць у моўна разнастайным асяроддзі**: гатовы працаваць у групе з іншымі дзецьмі, нават калі яны размаўляюць на розных мовах. Ён выслухоўвае іншых, паважае іх меркаванні і дапамагае, калі гэта неабходна. **5.выяўляе станоўчае стаўленне да вывучэння моў**: добра ставіцца да вывучэння як роднай, так і замежных моў, паказваючы жаданне паляпшаць свае навыкі. Напрыклад, самастойна шукае магчымасці выкарыстоўваць новую мову ў паўсядзённым жыцці. **цэніць магчымасць вывучаць мовы і выкарыстоўваць іх у камунікацыі**:	● **ставіцца з павагай** да моўных асаблівасцей і традыцый, разглядае мову як інструмент узаемадзеяння і пабудовы мастоў паміж культурамі. ● **лічыць важным** захаванне і развіццё роднай мовы і актыўна карыстаецца ёй у паўсядзённым жыцці. ● **праяўляе цікавасць** да вывучэння новых моў і лічыць, што веданне некалькіх моў пашырае яго магчымасці ў сучасным свеце. ● **шануе** магчымасць выкарыстоўваць мовы для атрымання інфармацыі і ўдзелу ў сусветнай супольнасці. Гэтыя каштоўнасці і стаўленні дапамогуць вучням на базавай ступені адукацыі (5-9 класы) развіваць шматмоўную кампетэнцыю і ствараць умовы для ўзаемапавагі і супрацоўніцтва ў моўнай і культурнай сферах.	● прымае вывучэнне новых моў як магчымасць пашырыць свае гарызонты і развівацца асабіста і прафесійна. ● зацікаўлены ў пазнанні новых моў і культур, спрабуе палепшыць свае моўныя навыкі праз розныя метады навучання. 3. **падтрымлівае адкрытасць і гатоўнасць да зменаў**: адкрыты для новых ідэй і метадаў навучання, звязаных з вывучэннем моў і культур; гатовы прымяняць атрыманыя веды ў розных сітуацыях, адаптуючыся да новых культурных і камунікатыўных кантэкстаў. 4. **развівае ўменні супрацы і камандная работы**: вучыцца працаваць у групе з прадстаўнікамі розных культур, слухаць і паважаць меркаванні іншых; спрыяе стварэнню сяброўскіх і падтрымліваючых адносін з равеснікамі, якія размаўляюць на іншых мовах. 5. **паважае сваю родную і іншыя мовы**: з павагай ставіцца да сваёй роднай мовы і культурных асаблівасцей, а таксама прызнае каштоўнасць моў іншых народаў; разумее важнасць захавання моўнай і культурнай спадчыны як часткі агульнай чалавечай культурнай разнастайнасці. 6. **імкнецца да асабістага і прафесійнага росту праз моўныя навыкі**: бачыць у вывучэнні моў магчымасць для развіцця ў асабістай і прафесійнай сферы, шукае новыя магчымасці для самарэалізацыі; уключае моўныя навыкі ў свае планы на будучыню. **7.мае ўпэўненасць у сваіх моўных здольнасцях**: верыць у свае здольнасці вывучаць і выкарыстоўваць новыя мовы, пераадольваючы перашкоды і цяжкасці;

	● разумее і шануе важнасць навучання мовам як сродку для зносін і разумення розных культур; ● ганарыцца тым, што можа размаўляць на некалькіх мовах, і выкарыстоўвае свае веды, каб лепш разумець свет вакол сябе. Гэтыя каштоўнасці і стаўленні ствараюць аснову для фарміравання шматмоўнай кампетэнцыі, дапамагаючы вучню вырашаць камунікатыўныя задачы ў розных культурных і моўных кантэкстах.		імкнецца да пастаяннага самаўдасканалення і развіцця моўных навыкаў праз практыку і навучанне. Гэтыя каштоўнасці і стаўленні дапамагаюць вучням на сярэдняй ступені адукацыі (10-11 класы) паглыбляць шматмоўную кампетэнцыю, фарміраваць уменні для эфектыўнай міжкультурнай камунікацыі і развіваць адказныя адносіны да моўнай і культурнай разнастайнасці ў глабалізаваным свеце.